

Pleidooi voor de oprichting van een Instituut voor Europees politie-onderzoek

Fijnaut, C.J.C.F.

Published in:
Het tijdschrift voor de politie

Publication date:
1984

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Fijnaut, C. J. C. F. (1984). Pleidooi voor de oprichting van een Instituut voor Europees politie-onderzoek. *Het tijdschrift voor de politie*, 46(11), 512-514.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Pleidooi voor de oprichting van een Instituut voor Europees Politie-onderzoek*



*Dr. Cyrille Fijnaut,
Raadsadviseur bij het
Ministerie van Justitie.*

Wie zich verdiept in de kwestie van de operationele samenwerking tussen politiediensten in grensgebieden, komt al vlug tot de ontdekking dat er rond deze kwestie nagenoeg geen onderzoek is verricht. Zijn speurtocht levert hem hoofdzakelijk de teksten van wat bilaterale akkoorden en afspraken tussen landen op, een aantal krachtige, vooral Duitse, pleidooien voor meer internationale samenwerking, en wat vlakke beschrijvingen van de feitelijke samenwerking in sommige gebieden. Het totale gebrek aan eigentijds onderzoek over deze kwestie is op zichzelf genomen nogal eigenaardig. Ten eerste omdat in een Europa dat verdeeld is in talrijke staten, de onderscheiden politiediensten van oudsher veelvuldig op onderlinge samenwerking aan de grenzen zijn aangewezen en, zoals uit enkele historische studies blijkt, hier ook steeds daadwerkelijk hebben samengewerkt. Ten tweede omdat er ook tegenwoordig in de grensgebieden herhaaldelijk ernstige problemen met deze samenwerking zijn gezeten. Denk bv. aan moeilijkheden aan de Frans-Spaanse grens in verband met de (bestrijding van de) Baskische terreur, en aan de Nederlands-Duitse grens in verband met de (bestrijding van de) handel in verdovende middelen.

* Tekst van de feestrede, uitgesproken bij de plechtige herdenking van het 15-jarig bestaan van de 'Arbeitsgemeinschaft der heiter der belgischen, niederländischen und deutschen Polizeibehörden im Grenzgebiet Aachen' op 19 september 1984 te Aken.

Maar, zoals ook aan de hand van deze voorbeelden gemakkelijk kan worden aangetoond, gaat het bij de operationele samenwerking tussen politiediensten in grensgebieden eigenlijk niet om een grenskwestie. Veeleer betreft het hier een (inter-)nationaal vraagstuk waarvan de feitelijke samenwerking aan de grenzen maar het praktische uitvloeisel is. Aan deze samenwerking zitten immers politieke, juridische en politie-organisatorische aspecten vast die ver boven het plaatselijke niveau van de grenzen uitgaan. En zo bezien, is de afwezigheid van onderzoek van deze samenwerking niet zo verwonderlijk. Want in het algemeen kan worden gesteld dat er in Europa niet of nauwelijks onderzoek wordt gedaan naar de internationale betrekkingen op politiegebied, waaronder de politieke samenwerking, en dat er evenmin vergelijkend onderzoek met betrekking tot de politiestelsels van de verschillende staten plaatsvindt dat tot op zekere hoogte een voorwaarde voor het eerdergenoemde onderzoek is. Het grote gebrek aan onderzoek over de politieke samenwerking in grensgebieden is dus een symptoom van een veelomvattender tekort aan wetenschappelijk politie-onderzoek. Hierom wil ik nu niet zo zeer pleiten voor meer onderzoek met betrekking tot de politieke samenwerking in grensgebieden, maar wel graag een pleidooi houden voor bevordering van comparatief en internationaal onderzoek met betrekking tot de politie in Europa in het algemeen.

★

Inhoudelijk gezien dient dit onderzoek mijns inziens in 3 richtingen te gaan. Ten eerste in de richting van staatkundig en juridisch onderzoek, dat wil zeggen onderzoek dat gericht is op de normatieve bepaling van de taken en de bevoegdheden van de politie, en van haar verhoudingen tot de bestuurlijke en justitiële overheden, tot het leger en, niet op de laatste plaats, tot de bevolking. Ten tweede in de richting van menswetenschappelijk onderzoek, dat wil zeggen onderzoek dat gericht is op het feitelijke en wenselijke functioneren van het politie-apparaat, in relatie tot haar eigen doelstellingen, maar niet minder in relatie tot zijn betrekkingen met overheden en bevolking, tot zijn eigen organisatie en

mensen, en tot de algemene maatschappelijke omstandigheden en ontwikkelingen. En ten derde in de richting van het sociaal-historisch onderzoek van de organisatie etc. van de politie.

Aan deze inhoudelijke bepaling van het hier bedoelde onderzoek wil ik graag toevoegen dat het zeker niet alleen betrekking dient te hebben op de politie in West-Europa, maar zich om tal van redenen ook dient uit te strekken tot de politie in Noord-, Zuid- en Oost-Europa.

Verder dient desgevallend te worden vermeden dat enkel de reguliere, de algemene politie voorwerp van onderzoek wordt. Het is immers zeker zo relevant om van meet af aan ook de aandacht te richten op de bijzondere politiediensten, op het particuliere politiewezen en op de veiligheidsindustrie.

★

Natuurlijk kan hier niet worden voorbijgegaan aan de vraag, waarom het nodig, nuttig, zinvol is om dergelijk internationaal en comparatief onderzoek te bevorderen. Er zijn tal van redenen te bedenken waarom dit zo is. Nu wil ik er 4 noemen.

Ten eerste omdat de politie een integraal en soms zeer werkzaam bestanddeel van de sociale en politieke geschiedenis van Europa uitmaakt. Er zijn zelfs huiveringwekkende staatsvormen naar haar genoemd.

Ten tweede omdat we op dit ogenblik in een tijd leven waarin meer bepaald binnen de Europese Economische Gemeenschap nadrukkelijk een gemeenschappelijk politiebeleid of een gemeenschappelijk beleid op het vlak van de binnenlandse veiligheid tot ontwikkeling wordt gebracht (denk bv. aan de TREV-werkgroepen). Aan de ene kant dwingen 'binnenlandse' ontwikkelingen op het stuk van bv. de georganiseerde misdaad en het terrorisme, een dergelijk beleid op. Aan de andere kant groeit de behoefte aan een eigen (West-)Europees politiebeleid ook omdat de internationale en met name de intercontinentale politiesamenwerking voortdurend aan omvang en diepgang wint en steeds meer juridische en andere problemen oplevert. Er is mijns inziens dringend behoefte aan onderzoek om de ontwikkeling van dit beleid enerzijds te ondersteunen en anderzijds kritisch te volgen.

Ten derde meen ik dat het een goede zaak is om zulk onderzoek te bevorderen, omdat hiermee een tegenwicht kan worden opgebouwd tegen het recente, 'Amerikaanse', menswetenschappelijk en technologische politie-onderzoek, dat in diverse West-Europese landen op zo grote schaal ingang heeft gevonden. Dit onderzoek is weliswaar een grote stimulans voor de politiestudie in deze landen (geweest), maar, zeker in zijn vele pragmatische gedaanten, sluit het helemaal niet aan op de ontwikkelingen van en op de verhoudingen binnen de politiestelsels in deze streken.

In aansluiting op het vorenstaande wil ik tenslotte als vierde reden naar voren brengen dat de bevordering van zulk internationaal en comparatief politie-

onderzoek mogelijk een stimulans zal zijn om de eigen, constructieve en kritische politiewetenschappelijke traditie die speciaal in Duitsland in het verleden op diverse terreinen zulke hoogtepunten heeft gekend - in dit verband wil ik slechts de namen van G. Zimmermann en R. von Mohl noemen - nieuw leven in te blazen.

★

Een volgende vraag die beantwoord moet worden, betreft de manier waarop dergelijk onderzoek het best kan worden bevorderd. Ik wil nu niet te lang blijven stilstaan bij deze belangrijke vraag, maar de volgende opmerkingen zijn hier wellicht op zijn plaats. Ten eerste mag worden gememoreerd dat er op dit moment reeds enkele instellingen, personen zijn die zich ten doel stellen om de ontwikkelingen op politiegebied in West-Europa op de voet volgen. Met name mag hier de redactie van het Berlijnse tijdschrift CILIP worden genoemd, maar ook de organisatoren van de zg. Cranfield-conferenties mogen hier worden vermeld. Hoeveer deze beide initiatieven in alle mogelijke opzichten ook van elkaar afstaan, een ding hebben zij gemeen, nl. dat ze niet of nauwelijks aan vergelijkend onderzoek toekomen. En dit laatste brengt mij bij mijn tweede opmerking nl. dat het nodig is om een wetenschappelijk onderzoekcentrum, een Instituut voor Europees Politie-onderzoek, te creëren, bij voorkeur aan een grote universiteit, dat zich de bevordering van dit onderzoek ten doel stelt. Ik besef maar al te goed dat het in deze tijd van besparingen geen geringe opgave zal zijn om voor een dergelijk centrum de nodige financiële middelen te vinden. Maar ik meen dat met name de Europese Economische Gemeenschap, die toch zo'n omvangrijke subsidies verleent voor alle mogelijk natuur-wetenschappelijk en technisch onderzoek, het aan zichzelf verplicht is om ook onderzoek op het vlak van de politie en van de binnenlandse veiligheid in Europa financieel mogelijk te maken. Wie enigermate de hedendaagse maatschappelijke ontwikkelingen in Europa volgt, weet toch immers maar al te goed dat deze onderwerpen voor de toekomst van dit continent niet minder belangrijk zijn dan allerhande economische, industriële en technische kwesties.

★

Tot besluit wil ik nog naar voren brengen dat ik besef dat de ontwikkeling van dit onderzoek en de opbouw van een vakkundig onderzoekcentrum niet slechts om financiële redenen moeilijke zaken zullen zijn. Zo is mij bij een eerdere poging om dergelijk onderzoek van de grond te brengen, reeds gebleken dat men in internationale organisaties van gemeentebesturen niet erg overtuigd is van het belang van dergelijk onderzoek. Daarenboven weet ik uit ervaring met vergelijkend onderzoek aangaande de Belgische en de Nederlandse politie dat het hier om een moeilijk soort onderzoek gaat, dat wil zeggen onderzoek dat maar iets oplevert wanneer er lange tijd in de diepte in wordt geïnvesteerd.

Noten

1. Zie bv. Bund Deutscher Kriminalbeamter. *Grenzüberschreitende Verbrecherbekämpfung im Spiegelbild wischenstaatlicher Verträge und gesetzlicher Regelungen*. Berlin, 1980 en H. Seifried. *Deutsch-Französische Zusammenarbeit bei der Verbrechensbekämpfung*. Kriminalistik, 35, 4, 1981, 169-173. Met name over de samenwerking in het onderhavige grensgebied is overigens nogal wat geschreven, o.a. F. Fehrmann. *Probleme der grenznahen polizeilichen Zusammenarbeit*. Die Polizei, 1975, 4, 118-122; D.H. Junge en K. Weiss. *Koordinierte Verbrechensbekämpfung*. Kriminalistik, 26, 1972, 11, 530-533; F. Pardon. *Informatie-uitwisseling tussen politíes in het drielandengebied. Historiek en achtergronden van internationale politíesamenwerking*. K.U. Leuven, 1982-1983 (Verhandeling ter verkrijging van de graad van licentiaat in de criminologie). Verder in het algemeen H. Jordans. *Grenzüberschreitende Rechtsprobleme zwischen den Niederländische, Belgischen und Deutschen Gemeinden im Aachener Grenzraum und ihre Lösungen*. Universität zu Köln, 1974 (Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde).

2. Tot de beste (historische) studies over de internationale politíesamenwerking in Europa behoren met name de onuitgegeven proefschriften van R.J. Johnson. *The Orh-rana abroad, 1885-1917: a study in international police cooperation*. Columbia University, 1971, en F.S. Zuckermann. *The russian political police at home and abroad (1880-1917): its structure, functions and methods, and its struggle with the organised opposition*. New York University, 1973. Voor een overzicht van het (vergelijkende) onderzoek dat tot voor kort over de politie in (West-) Europa werd verricht, mag ik verwijzen naar mijn studie: *Opdat de macht een toevlucht zij? Een historische studie van het po-*

litie-apparaat als een politieke instelling. Antwerpen, 1979, 2 dln.

3. Zie m.n. Ph. de Schoutheete. *La coopération politique européenne*. Bruxelles-Paris, 1980, 131-146. Verder o.a. ook J.P. Dubois. *Le Marché Commun contre les libertés*. Journal des Juristes Démocrates, 1978, 19, 11-14. M. Franchimont, *L'espace judiciaire européen. Idée à la mode ou option politique criminelle*. Annales de la Faculté de Droit, d'Economie et de Sciences Sociales de Liège, 26, 1981, 1, 61-95; C. Fijnaut, *The limits of direct police cooperation in Western Europe*. Police Studies, 5, 1982, 3, 52-57, en Ch. van den Wijngaert, *Euroterrorisme en 'espace judiciaire européen': de fundamentele rechten van het individu in het gedrang?* Rechtskundig Weekblad, 43, 1980, 40, 2675-2692.

4. Ter illustratie van deze problemen, zie C. Fijnaut. *De zaak-François. Beschouwingen naar aanleiding van het vonnis*. Antwerpen, 1983, waarin in het bijzonder de rol van het Amerikaanse buitenlandse politiebeleid in het ontstaan van en in de discussie over deze schandalige zaak van politíele bestrijding van de georganiseerde handel in verboden verdovende middelen, is geanalyseerd.

5. Zie C. Fijnaut. *Over de traditie van de politiewetenschap in West-Europa*. In: P. van Lochem, C. Fijnaut en P. van Reenen. *Theoretische opstellen rondom de politie*. Apeldoorn, 1984, 21-42 (Nederlandse Politie Academie).

6. Met name dient in dit verband niettemin de aandacht te worden gevestigd op A. Funk, U. Krauss und Th. von Zubern. *Die Ansätze zu einer neuen Polizei. Vergleich der Polizeientwicklung in England/Wales, Frankreich und der Bundesrepublik Deutschland*. In: E. Blankenburg (Hrsgb.), *Politik der inneren Sicherheit*. Frankfurt am Main, 1980, 16-90.